

การบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ*

THE SCHOOL ADMINISTRATION TOWORD A DIAMOND HEALTH PROMOTING
SCHOOL UNDER BUENKAN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

กาญจนา อินยาศรี¹, กฤตภูมิ ชมภูวิเศษ²

Kanchana Inyasri¹, Krits Chompuwiset²

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี^{1,2}

Udon Thani Rajabhat University, Thailand.^{1,2}

Email : 66120605140@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และ 2) ศึกษากระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ: วิธีพหุกรณีศึกษาจากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร จำนวน 2 โรงเรียน 1) โรงเรียนบ้านอนุบาลศรีวิไล และ 2) โรงเรียนบ้านบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน ครูผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อยืนยัน ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 1.2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ และ 1.3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน 2) กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ใช้กระบวนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด โดยใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง โดยมีการดำเนินงานระหว่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามโครงการส่งเสริมสุขภาพ สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพขั้นพื้นฐานของนักเรียน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบ นำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : 1. การบริหารสถานศึกษา 2. โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร 3. วิจัยเชิงคุณภาพ

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the school administration toward a diamond health promoting school under the Buengkan primary education service area office, and 2) to investigate the management process of educational institutions a diamond health promoting school under the Buengkan primary education service area office. The study employed qualitative research methodology using a multi case study approach of two schools that received the Diamond Level Health Promoting School Award: 1) Anubansriwilai School and 2) Ban Buengkan School, both school under the Buengkan primary education service area office. The research instruments included structured interviews. Triangulation methods were used to confirm the validity and reliability of the data. The qualitative research methodology was employed target group of 10 key informants comprised administrator school, group leaders, teachers of school's health, experts, and public health officer.

The results of the research were as follows: 1) The components of the school administration towards a diamond health promoting school consisted of three elements: 1.1) Implementation of a diamond Health Promoting 1.2) Implementation of Student Health And 1.3) Achievement of work according to policy. 2) the management process of educational institutions a diamond health promoting school consisting of 3 components and 19 indicators. By applying Deming's quality cycle in management. In partnership with administrators, teachers, students, the community, and related institutions. Capable of solving students' basic health problems. A structured approach to supervision, monitoring, and evaluation is applied, ensuring that project implementation is continuously improved for better efficiency.

Keywords : 1. The school administration 2. A diamond health promoting school 3. The qualitative research methodology

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมทำให้ชีวิตของคนไทย มีความเสี่ยงต่อทางสุขภาพ เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคและภัยอันตรายต่างๆ ในชีวิตประจำวันของเด็ก และเยาวชน ที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ การเจ็บป่วยของร่างกายซึ่งเกิดจาก การมีพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่พึงประสงค์ (สุขบัญญัติแห่งชาติ, 2561) สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันที่เป็นผลมาจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้วิถีชีวิตของเด็กวัยเรียนและเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนบางกลุ่มที่ได้รับอิทธิพลของแบบอย่างที่ไม่เหมาะสม จากการที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมตามกระแสสังคมตะวันตก นำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากตัวเด็กเอง ครอบครัว สังคมแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียน เช่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เอดส์ ยาเสพติดปัญหาสุขภาพ อุบัติเหตุ

(กรมอนามัย, 2554) ระบบการส่งเสริมสุขภาพ ที่กำหนดให้โรงเรียนเป็นจุดที่ควรมีการส่งเสริมสุขภาพ มักจะควบคู่ไปกับการศึกษาซึ่งในการส่งเสริมสุขภาพที่เริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็กจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญนำไปสู่การมีสุขภาพดีเมื่อเติบโตเป็นใหญ่ โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านสติปัญญาอารมณ์และจิตใจอย่างรวดเร็ว (ประเวศ วสี, 2541)

โรงเรียนอนุบาลศรีวิไล และโรงเรียนบ้านบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีตามเกณฑ์การบริหารที่เป็นเลิศตามกรอบแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มีความสามารถด้านการบริหารจัดการ ส่งผลให้มีวิธีปฏิบัติและผลงานที่เป็นเลิศ และเป็นสถานศึกษาที่ประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ตามเกณฑ์สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เป็นสถานศึกษาต้นแบบที่มีระบบการประกันคุณภาพที่มีมาตรฐานชัดเจน และเป็นสถานศึกษาที่ผลสัมฤทธิ์การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่สร้างเสริมสุขภาพแก่นักเรียน บุคลากร และชุมชน ซึ่งโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรเป็นโครงการของกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการได้จัดขึ้นเพื่อให้เด็กนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพแข็งแรง ปลอดภัย (กรมอนามัย, 2556)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังที่ได้กล่าวถึง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรและกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนหน่วยงานทางการศึกษาที่จะนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในสถานศึกษาให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้นและแนวทางการดำเนินงานจนสามารถพัฒนาสู่ระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ได้สารสนเทศเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร และได้กระบวนการบริหารสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษา ให้ผ่านการรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษา การบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ พหุกรณีศึกษา จากโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย กำหนดการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยการศึกษาการวิเคราะห์ เอกสาร ตำรา แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษากระบวนการบริหาร สถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร โดยนำข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลเชิงลึก ในการศึกษากระบวนการบริหาร สถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) เป็นการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรและแนวคิดการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสังเกต (Observation) การจดบันทึก (Field Note) และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกฉบับปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ในการศึกษา ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า สถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมสุขภาพด้วยวิธีปฏิบัติและผลงานที่เป็นเลิศตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพที่มีมาตรฐานชัดเจน ประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องและมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ คือ โรงเรียนอนุบาลศรีวิไลและโรงเรียนบ้านบึงกาฬ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผ่านการรับรองมาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ระยะเวลารับรอง ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 1 ตุลาคม 2564

2. การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมหรือให้การสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกของการวิจัยได้เป็นอย่างดีซึ่ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน ครู ผู้รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในพื้นที่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) การวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) การสังเกต (Observation) การจดบันทึก (Field Note) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ต้องเป็นข้อมูลที่สัมพันธ์กันตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยจนถึง "จุดอิ่มตัว" (Saturation) ที่ไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้นอีกหรือไม่มีใครจะให้ข้อมูลนั้นเพิ่มเติมอีก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้นำมาสรุปใจความสำคัญ จัดกลุ่ม แยกประเด็น ผสมผสานและประกอบกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ (Relationship) ของข้อมูลให้เห็นภาพที่สมบูรณ์ ทำการตีความเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สามารถใช้อธิบายหรือตอบคำถามการศึกษาวิจัยได้ เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์อย่างเป็นระบบ จนแสดงความสัมพันธ์และตอบคำถามวิจัยได้อย่างชัดเจน ตรวจสอบประเด็นความตรงของข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ทั้งด้านผู้วิจัยและด้านทฤษฎี

5. การสร้างข้อสรุป ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดที่ผ่านการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive) มาเรียบเรียงเชื่อมโยงข้อสรุปตามลำดับ เชื่อมโยงบทสรุปย่อยเข้าด้วยกัน พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันสังเคราะห์เป็นบทสรุปสุดท้าย และเขียนนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบความเรียง

5. ผลการวิจัย

การบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า

5.1 องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ องค์ประกอบที่เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มีจำนวน 3 องค์ประกอบ 19 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 1 การประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง 2) การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีแกนนำนักเรียน รวมตัวกันดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่องและตัวชี้วัดที่ 3 โครงการสุขภาพของนักเรียนที่เป็นผลงานเด่นของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน และ 3) ผลสำเร็จของการดำเนินงาน ประกอบด้วย ตัวชี้วัดที่ 4 ภาวะการเจริญเติบโต ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันแท้ ผุ และถอน ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนอายุ- 18 ปี มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพผ่านเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพจิตดี ตัวชี้วัดที่ 8 มีโครงการแก้ไขปัญหสุขภาพที่มีความถูกต้องหรือเป็นอันตรายในเด็กวัยเรียนได้เป็นผลสำเร็จและต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 9 น้ำดื่มบริการแก่นักเรียนมีผลการตรวจวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภค กรมอนามัย ตัวชี้วัดที่ 10 น้ำดื่มเพียงพอ ตัวชี้วัดที่ 11 ส่วนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน HAS ตัวชี้วัดที่ 12 ไม่จัดและจำหน่ายอาหารว่างหรือขนมที่มีไขมันสูง และรสเค็มจัด ตัวชี้วัดที่ 13 ไม่จัดและจำหน่ายอาหารว่างรสหวานจัด และเครื่องดื่มที่มีรสหวานจัด ตัวชี้วัดที่ 14 มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้บริโภคผักมื้อกลางวันทุกวันเปิดเรียนตามปริมาณที่แนะนำ ตัวชี้วัดที่ 15 โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 16 การบาดเจ็บในโรงเรียนจนทำให้นักเรียนต้องพักรักษาตัว ในโรงพยาบาลในรอบปีที่ผ่านมา ตัวชี้วัดที่ 17 มีการจัดการแก้ไขเมื่อมีปัญหาที่เกิดจากภาวะมลพิษภายนอกที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ตัวชี้วัดที่ 18 โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และตัวชี้วัดที่ 19 การสูบบุหรี่ในโรงเรียน

5.2 ผลศึกษากระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โรงเรียนโรงเรียนมีการจัดประชุม วางแผน กำหนดนโยบายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีโครงการแก้ไข ปัญหาสุขภาพของนักเรียน การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย คำนึงถึงสุขภาพของนักเรียน โดยทั้งสองโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุขจังหวัด เทศบาล องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การดำเนินโครงการนั้น มีการกำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน มีการแก้ไข จัดการที่เหมาะสมกระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยใช้การบริหารตามวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยมีการดำเนินงานระหว่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา การบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

6.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร พบว่า มี 3 องค์ประกอบหลัก 19 ตัวชี้วัด ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มี 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ การประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง องค์ประกอบที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ มี 2 ตัวชี้วัด คือตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีแกนนำนักเรียนรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง และ ตัวชี้วัดที่ 3 มีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่เป็นผลงานเด่นของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน ตัวชี้วัดที่ 4 ภาวะการเจริญเติบโต ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันแท้ ผุ อุดและถอน ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนอายุ - 18 ปี มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพผ่านเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพจิตดี ตัวชี้วัดที่ 8 มีโครงการแก้ไขปัญหสุขภาพที่มีความซุกสูงหรือหรือเป็นอันตรายในเด็กวัยเรียนได้เป็นผลสำเร็จและต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 9 น้ำดื่มบริการแก่นักเรียนมีผลการตรวจวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์คุณภาพน้ำบริโภคกรมอนามัย ตัวชี้วัดที่ 10 น้ำดื่มเพียงพอ ตัวชี้วัดที่ 11 ส้วมผ่านเกณฑ์มาตรฐาน HAS ตัวชี้วัดที่ 12 ไม่จัดและจำหน่ายอาหารว่างหรือขนมที่มีไขมันสูง และรสเค็มจัด ตัวชี้วัดที่ 13 ไม่จัดและจำหน่ายอาหารว่างรสหวานจัด และเครื่องดื่มที่มีรสหวานจัด ตัวชี้วัดที่ 14 มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคน ได้บริโภคผักมีโอกาสมองวันทุกวันเปิดเรียนตามปริมาณที่แนะนำตัวชี้วัดที่ 15 โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลอาหารในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 16 การบาดเจ็บในโรงเรียน จนทำให้นักเรียนต้องพักรักษาตัว ในโรงพยาบาลในรอบปีที่ผ่านมา ตัวชี้วัดที่ 17 มีการจัดการแก้ไขเมื่อมีปัญหาที่เกิดจากภาวะมลพิษภายนอกที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ตัวชี้วัด ที่ 18 โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 19 การสูบบุหรี่ในโรงเรียน แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรนั้น สอดคล้องกับวารุณี ชันชาย (2561 : 66-67) ที่ได้กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มี 3 มาตรฐาน คือ มาตรฐานที่ 1 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 1 ตัวชี้วัด มาตรฐานที่ 2 การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำจำนวน 2 ตัวชี้วัด และมาตรฐานที่ 3 ผลสำเร็จของการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านภาวะสุขภาพนักเรียนจำนวน 7 ตัวชี้วัด ด้านโครงการแก้ไขปัญหในโรงเรียน จำนวน 1 ตัวชี้วัด ด้านงานตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 8 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับ นงลักษณ์ ชังทรัพย์ (2562) ที่ได้กล่าวว่า ผลสำเร็จของการดำเนินงานเป็นรายตัวชี้วัดมี 19 ประการ 1) ตัวชี้วัดที่ 1 โรงเรียนผ่านการประเมินรับรองเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง 2) ตัวชี้วัดที่ 2 มีการจัดตั้งชมรมสุขภาพที่มีนักเรียนแกนนำรวมตัวกันดำเนินกิจกรรมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 3 มีโครงการสุขภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จชัดเจนในการลดปัญหาสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนหรือชุมชน ตัวชี้วัดที่ 4 ภาวะการเจริญเติบโต ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนไม่มีฟันแท้ ผุ อุดและถอน ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนอายุ 7-18 ปี ที่มีสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพผ่านเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ 7 นักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตได้รับการดูแลช่วยเหลือ ตัวชี้วัดที่ 8 มีโครงการแก้ไขปัญหสุขภาพที่มีความซุกสูงหรือหรือเป็นอันตรายในเด็กวัยเรียนได้เป็นผลสำเร็จและต่อเนื่อง ตัวชี้วัดที่ 9 การสูบบุหรี่ในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 10 น้ำดื่มเพียงพอ ตัวชี้วัดที่ 11 มีโครงการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อมสูงหรือเป็นอันตรายต่อสุขภาพของนักเรียนได้เป็นผลสำเร็จ ตัวชี้วัดที่ 12 น้ำบริโภคปลอดภัยและเพียงพอ ตัวชี้วัดที่ 13 ส้วมผ่านเกณฑ์มาตรฐาน HAS ตัวชี้วัดที่ 14 มีการจัดหรือจำหน่ายอาหารว่างและเครื่องดื่มที่มีคุณค่าทางโภชนาการไม่หวานจัดไม่เค็มจัดและไม่ไขมันสูง ตัวชี้วัดที่ 15 มีการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้บริโภคผักมีโอกาสมองวันตามปริมาณที่แนะนำ ตัวชี้วัดที่ 16 โรงอาหารผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขาภิบาล

อาหารในโรงเรียน ตัวชี้วัดที่ 17 การบาดเจ็บในโรงเรียน ที่ทำให้นักเรียนต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ตัวชี้วัดที่ 18 มีการจัดการปัญหาที่เกิดจากมลภาวะภายนอกโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ ตัวชี้วัดที่ 19 โรงเรียนผ่านเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและสอดคล้องกับที่ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2556) ได้นำเสนอเสนอ องค์ประกอบของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ และ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน

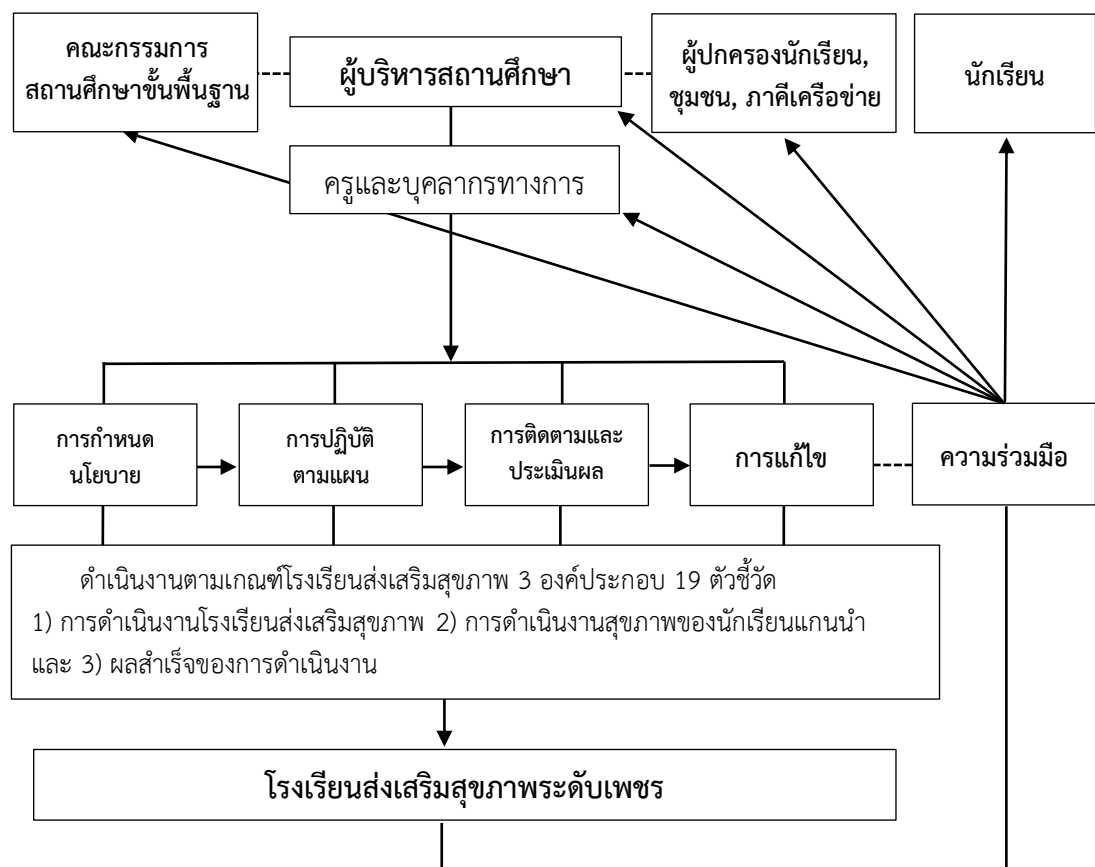
6.2 การศึกษากระบวนการบริหาร สถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปึงกาฬ พบว่า

โรงเรียนมีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำและผลสำเร็จของการดำเนินงานโรงเรียนมีการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพทั้ง 19 ตัวชี้วัด โรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีนโยบายของโรงเรียนที่ส่งเสริมสุขภาพที่ครอบคลุมทั้ง 8 ประเด็น และมีการถ่ายทอดนโยบายสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับ ที่กรมอนามัย (2557) ได้นำเสนอความสำคัญของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรไว้ว่า เป็นการพัฒนาโรงเรียนสู่เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ที่เน้นผลลัพธ์ด้านสุขภาพ พฤติกรรมสุขภาพของนักเรียน และผลการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงมีการจัดทำโครงการแก้ไขภาวะสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีการนิเทศประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการบริหารงานส่งเสริมสุขภาพในนักเรียนแกนนำ การสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในโรงเรียน ขยายผลถึง นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นในการร่วมมือ พัฒนา แล้วนำผลการประเมินพัฒนา การจัดการที่เหมาะสมทำให้เกิดผลกับผู้เรียนมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ การแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดทำแผนงานโครงการส่งเสริมสุขภาพ จัดทำระบบสารสนเทศของโรงเรียน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานโครงการสู่ภายนอก โรงเรียนมีการดำเนินงาน ตามกระบวนการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) จัดกิจกรรมให้นักเรียนที่หลากหลาย มีทักษะในการดำเนินงาน การวางแผนงาน ได้ผ่านกระบวนการคิดจริง ปฏิบัติจริง กระบวนการจัดการที่เน้นให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด ลดปัญหาสุขภาพได้ สอดคล้องกับมีนา โอราวัฒน์ (2554) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (Quality Circle) เป็นแนวทางบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้ 1) จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพ ร่วมกันกำหนดนโยบายการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน จัดทำแผนงานโครงการ และนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 2) มีการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด มีการประเมินตนเองโดยยึดหลักเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 3) มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 4) สรุปผลการตรวจสอบ และนำผลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพต่อไป โรงเรียนนำผลการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาแผนงานกระบวนการให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและเกิดผลกับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับนักเรียนมากที่สุด และรายงานผลต่อผู้บริหาร โดยการบริหารงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าที่สาธารณสุข หน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง ครูและนักเรียน ได้มีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กำจัด สุโต (2553) ที่ได้กล่าวว่าโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นจุดเริ่มต้นของความอยู่อย่างมีความสุขดี ไม่เพียงแต่นักเรียนเท่านั้น แต่เพื่อ

ชุมชนทั้งหมด โรงเรียนทุกแห่งสามารถพัฒนาให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้ หากปรับแนวคิดด้านการศึกษาและแนวทางด้านการบริหารจัดการประสานกับสังคมภายนอกให้มากขึ้น โดยอาศัยความรู้และศักยภาพของแต่ละท้องถิ่นเป็นหลักที่มุ่งสู่ทางเลือกสำคัญของการพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น สอดคล้องกับ อารีย์ ด้านประดิษฐ์ (2546) ที่ได้กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียนเป็นสิ่งที่จะต้องสร้างให้แต่ละคนตระหนักถึงสุขภาพของตนเอง เช่น การตรวจสุขภาพประจำปีของบุคลากรในโรงเรียน การเผยแพร่ข่าวสาร การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพแก่บุคลากร เพื่อการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง นอกจากนี้ต้องส่งเสริมการจัดกิจกรรม เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและเป็นปัจจุบัน สอดคล้องกับ สุชัยญา ดุษฎีอำไพ (2552) ที่กล่าวว่า แผนงานปฏิบัติการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพนั้น คือ 1) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน 2) กำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงาน 3) กำหนดนโยบายของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และ 4) ปัญหาในด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ

7. องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย แสดงดังแผนภาพ

กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยมีการดำเนินงาน ระหว่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามโครงการส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร สามารถแก้ไขปัญหาสุขภาพขั้นพื้นฐานของ

นักเรียน มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการทำงานอย่างเป็นระบบและนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มีองค์ประกอบการบริหาร จำนวน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ และ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำทั้ง 3 องค์ประกอบไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาตามบริบท เพื่อยกระดับสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย ออกแบบ วางแผนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาได้อย่างยั่งยืน

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 จากผลการวิจัย องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร มีทั้งหมด 3 องค์ประกอบ กระบวนการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ใช้การบริหารงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) โดยมีการดำเนินงานระหว่าง ผู้บริหาร ครู นักเรียน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

8.2.2 การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ต้องมีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทอง 10 องค์ประกอบ และการดำเนินงานต้องมีการจัดประชุม วางแผน กำหนดแนวทางในการดำเนินงานได้ผ่านกระบวนการคิดจริง ปฏิบัติจริง ต้องมีความร่วมมือหลายภาคส่วน เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน โรงพยาบาล สาธารณสุขจังหวัด เทศบาล มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทุกฝ่าย มีส่วนร่วม มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีการพัฒนางานให้เป็นรูปธรรม ส่งผลต่อนักเรียนมากที่สุด และมีการกำกับติดตาม นิเทศ ประเมินผลการดำเนินงานจากผู้บริหาร และสามารถดำเนินการจัดทำรายงาน และนำผลการดำเนินงานเสนอต่อผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นหากมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจะมีประโยชน์ในการอธิบายรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

8.3.2 ควรศึกษารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) โดยอาจนำเอาผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการวิจัย

8.3.3 ควรศึกษารูปแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางเพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยที่หลากหลายมิติที่นำมาเป็นแนวการบริหารสถานศึกษาสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพพระดั่งเพชร ที่มีประสิทธิผลอันจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2554). **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมอนามัย. (2556). **คู่มือผู้ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2556**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- กรมอนามัย. (2557). **คู่มือแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2557**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กำจัด สุดโต. (2553). **การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- นงลักษณ์ ชังทรัพย์. (2562). **การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประเวศ วะสี. (2541). **ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ**. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- มีนา โอราวัฒน์. (2554). **การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วารุณี ชันชัย. (2561). **การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานสู่มาตรฐานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและพัฒนการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุขบัญญัติแห่งชาติ. (2561). **ถึงเวลาพัฒนาสุขภาพเด็กไทย แนวทางการสร้างเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.
- สุชัยญา ดุษฎีอำไพ. (2552). **การศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อารีย์ ด่านประดิษฐ์. (2546). **ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ : การศึกษาเชิงคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

10. คำขอบคุณ

ผู้เขียนขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤตภูมิ ชมภูวิเศษ ที่กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ของงานฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ และให้กำลังใจผู้วิจัยมาโดยตลอดจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลศรีวิไล โรงเรียนบ้านบึงกาฬและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์เป็นอย่างดี